Ion HANGIU
București

PROGRAME ȘI MANUALE NOI PENTRU PREDAREA ȘI ÎNSUȘIREA UNITARĂ A LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE

Problema elaborării noilor programe și manuale pentru predarea și însușirea unitară a limbii române a fost pusă la Congresul al IV-lea al Filologilor Români din iulie 1991. Am considerat atunci și nu m-am înșelat că nu e bine să se aștepte votarea Legii învățământului de către Parlamentul României și apoi să se treacă la elaborarea noilor manuale după programe unitare.

După cum se știe, Societatea noastră a fost împuternicită de Congres (articolul 7 al Rezoluției aprobate la Timișoara în iulie 1991) "să folosească toate mijloacele pentru ca limba română, una și aceeași în România, Republica Moldova, nordul Bucovinei și în alte regiuni cu populație românească, să cunoască o dezvoltare unitară, în măsură să asigure amplificarea tuturor funcțiilor sale, în condiții firești"(1). Se știe, de asemenea, că școala este instituția fundamentală prin care limba oficială poate cunoaște o dezvoltare unitară. Congresul de față reia această problemă cu scopul de a se ajunge la o concluzie generală. Menționăm că între anii 1990 și 1994 Societatea a publicat în "Limbă și literatură" articole și o schiță de program pentru gimnaziu. În vederea cunoașterii tradițiilor învățământului limbii și literaturii române, am semnat articolul **Principiu și sistem în elaborarea noilor programe și manuale de limba și literatura română**, cu reproducerea unor lungi extrase din programele perioadei interbelice, considerînd că ace ste programe reprezintă materialul de bază.

Proiectul de programă pentru gimnaziu, la care s-a referit și dl. Al. Crișan, reprezentantul Institutului de Științe ale Educației, abilitat de Ministerul Învățământului în această direcție, conține elemente de progres în raport cu programele și manualele actuale: se renunță la principiul tematic, după care era obligatorie indicarea textelor literare pentru fiecare clasă și comentarea lor fără sistem. Se renunță, de asemenea, la criteriul artificial al compartimentării disciplinei în limbă și literatură, adoptîndu-se principiul înțelegerii mesajului după auz, vorbire și scriere, formarea unor capacități intelectuale, dezvoltarea gîndirii creative, personale, în locul celei reproductive din texte literare, studii critice etc. O mai mare importanță se acordă variantei scrise a limbii, urmărindu-se formarea de priceperi și deprinderi complexe, în locul transmiterii sterile de informații despre limbă și literatură.

Autorii programei vorbesc despre "obiective performative" și "obiective de referință", despre un model comunicațional, pierzîndu-se uneori într-o terminologie savantă. Cred că predarea limbii și literaturii române urmărește un singur obiectiv — vorbirea și scrierea corectă a limbii române. Citind cu atenție proiectul de programă, constatăm că experiența învățământului limbii române din perioada interbelică nu este folosită:

BDD-A27143 © 1994 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:51:07 UTC)

programe de lectură, stil, compoziție, genuri și specii literare. Aceste noțiuni după care autorii de manuale alternative să se orienteze sînt prevăzute ca și în programele actuale, în note de subsol. Dacă dorim cu adevărat să întocmim programe și manuale în tradiția învățămîntului românesc de pînă la reforma din 1948, care a înlocuit structura și conținutul cu altele străine de instruirea și educarea poporului român, este oportun să dezbatem în congres această problemă și să-i găsim rezolvarea într-un viitor cît mai apropiat. A sosit momentul să le oferim elevilor din România, Republica Moldova, nordul Bucovinei programe și manuale noi pentru predarea și însușirea unitară a limbii și literaturii române, mai ales în această perioadă de integrare culturală a românilor de pretutindeni. În acest scop propun ca actualul congres să desemneze cinci reprezentanți ai Societății (trei din România și doi din afara granițelor actuale), care, împreună cu colectivul Institutului de Științe ale Educației, să definitiveze proiectul de programă publicat în "Limbă și literatură" (vol. I, 1994) și să-l propună Comisiei naționale de limba și literatura română din cadrul Ministerului Învățămîntului spre aprobare și publicare.

O aplicare a principiului organizării noțiunilor de stil și compoziție, genuri și specii literare s-a realizat în suplimentul revistei "Limba și literatura română", intitulat: **Limba română pentru admiterea în liceu și școli profesionale** (1992), care conține capitole de gramatică și vocabular, textele literare din actualele manuale, ordonate în tradiția învățămîntului românesc interbelic: noțiuni de compoziție, moduri de *expunere, genuri și specii literare.* Credem că a sosit momentul ca în noua programă aceste noțiuni să fie organizate într-un sistem unitar care să țină seama de tradiție. Propunerile nominale de reprezentanți ai Societății pentru definitivarea programei de gimnaziu urmează să fie făcute de noul Birou al Consiliului de conducere, care va fi ales la Conferința Națională a Societății. Invităm să participe la Conferința de după-amiază pe toți cei prezenți la ședința festivă de deschidere a lucrărilor Congresului al V-lea al Filologilor, sub președinția de onoare a acad. Eugen Coseriu, profesor la Universitatea din Tubingen.

---

1. Vezi Buletinul S.Ș.F. pe anii 1991—1992, 1992, p. 151

BIBLIOGRAFIE

"Limbă și literatură", vol. II și III — IV, 1990; I, II, 1991; I — II, III — IV, 1992; I — II, III — IV, 1993; I, 1994 (ultimul conține proiectele de programă pentru gimnaziu).

BDD-A27143 © 1994 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:51:07 UTC)